Journal of Political Science and Legal Studies **Original Article**

Received: 20 February 2025 **Revised: 5 March 2025** **Accepted: 31 March 2025**

การเปลี่ยนแปลงระบบพรรคการเมืองและผลกระทบต่อประชาธิปไตยในการปฏิรูปการเมืองไทย

The Transformation of Political Party Systems and Its Impact on Democracy in Thailand's Political Reform

น.ส.อัญชลี คิรินทรานนท์[1]

Miss.Anjali Kirinthanon

บทคัดย่อ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทยได้สร้างผลกระทบอย่างมากต่อระบบพรรคการเมืองและการดำเนินงานของประชาธิปไตย โดยเฉพาะในช่วงของการปฏิรูปการเมืองที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและการปรับเปลี่ยนกฎหมายการเลือกตั้ง ซึ่งทำให้ระบบพรรคการเมืองไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองไทยและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประชาธิปไตยในระหว่างการปฏิรูปการเมืองพบว่า ระบบพรรคการเมืองในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทั้งการเกิดขึ้นของพรรคใหม่ การรวมตัวกันของพรรคการเมืองเก่า และการเปลี่ยนแปลงของกลไกทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินการทางการเมืองและกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างชัดเจน ในขณะที่การปฏิรูปการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงหลังได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการจัดตั้งรัฐบาลและการทำงานของพรรคการเมือง ผลกระทบต่อประชาธิปไตยจากการเปลี่ยนแปลงระบบพรรคการเมืองสามารถมองได้ทั้งในแง่บวกและลบ การเปลี่ยนแปลงระบบพรรคการเมืองอาจทำให้การเลือกตั้งเป็นธรรมมากขึ้น โดยลดความได้เปรียบของพรรคการเมืองที่มีฐานเสียงมากในบางพื้นที่และเปิดโอกาสให้พรรคใหม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการเมืองไทยได้มากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนสามารถเลือกพรรคที่ตรงกับความต้องการและค่านิยมของตนเองได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามเกิดผลกระทบเชิงลบ โดยเฉพาะการที่ระบบพรรคการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอาจทำให้เกิดการแบ่งแยกทางการเมืองที่ชัดเจนมากขึ้น การแข่งขันทางการเมืองที่รุนแรงอาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความไม่มั่นคงในสังคมอาจทำให้การปกครองในระยะยาวไม่มั่นคงและเกิดความท้าทายในการรักษาความสมดุลระหว่างอำนาจการบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลง, ระบบพรรคการเมือง, ผลกระทบ, ประชาธิปไตย, การปฏิรูปการเมือง

---

[1] นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar,Thailand

Corresponding author, e-mail: anjalikirinthanon@gmail.com,Tel. 092-67753511

Abstract

Over the past few decades, political changes in Thailand have had a significant impact on the political party system and the functioning of democracy, particularly during the period of political reform that involved constitutional amendments and changes to the election laws. These changes led to a substantial transformation in Thailand's political party system. An analysis of these changes and their impact on democracy during the political reform period reveals that the political party system in Thailand has undergone multiple transformations over the years, including the emergence of new parties, the consolidation of old political parties, and changes in political mechanisms. These shifts have had a clear impact on the political process and decision-making. At the same time, recent political reforms have led to the revision of laws related to elections, which directly affect government formation and the functioning of political parties. The impact of these changes on democracy can be viewed both positively and negatively. On the positive side, changes in the political party system could lead to fairer elections by reducing the advantages of parties with large voter bases in certain regions and opening opportunities for new parties to play a larger role in Thai politics. This allows the public to choose parties that align more closely with their needs and values. However, there are negative consequences as well, particularly in terms of the potential for increased political polarization. Intense political competition could result in conflicts and instability within society, potentially leading to long-term governance instability and challenges in balancing executive and legislative powers.

Keywords: Transformation, Political Party Systems, Impact, Democracy, Political Reform

1. บทนำ

การศึกษาเกี่ยวกับพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจการดำเนินงานของการเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งพรรคการเมืองถือเป็นสถาบันหลักในการเชื่อมโยงประชาชนกับการเมืองภาครัฐ และมีบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายที่สะท้อนความต้องการของประชาชน บทความจะสำรวจความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยจะเน้นการวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของพรรคการเมืองในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเมืองและผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย

พรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างประชาชนและรัฐ โดยพรรคการเมืองเป็นตัวแทนของความสนใจและความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆ ในสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองในระดับชาติ พรรคการเมืองยังมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการจัดให้มีการเลือกตั้งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีเสียงในการเลือกตัวแทนที่พวกเขาต้องการให้เข้ามาบริหารประเทศ การมีพรรคการเมืองที่หลากหลายและแข็งแกร่งช่วยให้กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองมีความหลากหลายและมีความโปร่งใสมากขึ้น นอกจากนี้พรรคการเมืองยังเป็นกลไกในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างเสถียรภาพในการบริหารประเทศ (Mair, 2013, p. 213) พรรคการเมืองจึงไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการแข่งขันเพื่อแย่งชิงอำนาจ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมือง

ประเทศไทยได้ประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายครั้งในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการเมืองและการปกครองของประเทศ ตั้งแต่การจัดตั้งพรรคการเมืองในยุคแรกๆ จนถึงการปรับตัวของพรรคการเมืองในยุคปัจจุบันที่ถูกผลักดันให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองในประเทศในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงในระบบพรรคการเมืองของไทยได้รับผลกระทบจากปัจจัยหลายประการ เช่นการปฏิวัติ การออกกฎหมายที่จำกัดการทำงานของพรรคการเมือง การแบ่งแยกทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่างๆ รวมถึงการแทรกแซงจากฝ่ายทหารและกลุ่มอำนาจนอกระบบ ซึ่งได้ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาระบบพรรคการเมืองและกระบวนการทางการเมืองโดยรวม นอกจากนี้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทยยังได้เห็นการปฏิรูปที่มุ่งหวังให้มีการพัฒนาระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็งและโปร่งใสขึ้น เช่นการปฏิรูปกฎหมายการเลือกตั้งและการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ๆ ที่พยายามตอบสนองความต้องการของประชาชนในยุคดิจิทัล (Hicken & Tan, 2020) โดยพรรคการเมืองในไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม เพื่อให้สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคที่ความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจมีความรุนแรงขึ้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองในประเทศไทย รวมถึงผลกระทบที่การปฏิรูปการเมืองมีต่อกระบวนการประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นสำคัญว่าพรรคการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร? ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ผลกระทบของกฎหมายและรัฐธรรมนูญที่มีต่อพรรคการเมือง และการปฏิรูปการเมืองส่งผลต่อกระบวนการประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างไร**?**โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของระบบการเลือกตั้งและผลกระทบต่อพรรคการเมือง

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและพรรคการเมือง

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองในประเทศไทยและผลกระทบต่อประชาธิปไตย จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยจะนำเสนอแนวคิดสำคัญ ได้แก่ (1)

ทฤษฎีประชาธิปไตยและบทบาทของพรรคการเมือง (2) แนวคิดเรื่องการปฏิรูปการเมือง และ (3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระบบพรรคการเมืองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 ทฤษฎีประชาธิปไตยและบทบาทของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตย โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับประชาชน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ เช่น โจเซฟ ชุมเพเตอร์ (Joseph Schumpeter) (1942, p. 269) ได้นิยามประชาธิปไตยว่าเป็น “กระบวนการแข่งขันเพื่ออำนาจทางการเมืองผ่านการเลือกตั้ง” ซึ่งหมายความว่าพรรคการเมืองมีบทบาทหลักในการเสนอทางเลือกให้แก่ประชาชนผ่านการเลือกตั้ง โรเบิร์ต ดาห์ล (Robert Dahl)(1971, p. 3-6) ได้เสนอแนวคิด “ประชาธิปไตยพหุนิยม” (Polyarchy) ซึ่งระบุว่าระบอบประชาธิปไตยต้องมีการแข่งขันทางการเมืองที่เป็นธรรม พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐ ขณะเดียวกันพรรคการเมืองยังช่วยกำหนดและผลักดันนโยบายสาธารณะในลักษณะที่สะท้อนความต้องการของประชาชน

บทบาทหลักของพรรคการเมืองในประชาธิปไตย มี 3 ประการคือ1.การสรรหาผู้แทนทางการเมือง พรรคการเมืองเป็นกลไกหลักในการคัดเลือกและสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยช่วยกรองและจัดหาผู้แทนที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบการเมือง 2.การกำหนดนโยบายสาธารณะ พรรคการเมืองมีบทบาทในการเสนอและผลักดันนโยบายที่สะท้อนอุดมการณ์ของพรรคและความต้องการของ และ3.การสร้างเสถียรภาพทางการเมือง ระบบพรรคการเมืองที่มีเสถียรภาพช่วยลดความขัดแย้งทางการเมือง และทำให้กระบวนการประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

2.2 แนวคิดเรื่องการปฏิรูปการเมือง (Political Reform)

การปฏิรูปการเมืองหมายถึงกระบวนการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นักวิชาการเช่นฮันติงตัน (Huntington) (1991, p. 35) ได้เสนอว่าการปฏิรูปการเมืองเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะในประเทศที่ยังมีเสถียรภาพทางการเมืองต่ำ การปฏิรูปการเมืองมักมีเป้าหมายหลัก ได้แก่การเพิ่มความโปร่งใสและลดการทุจริต โดยการปรับปรุงกฎหมายพรรคการเมืองและระบบเลือกตั้งเพื่อลดอิทธิพลของกลุ่มทุนทางการเมือง การกระจายอำนาจ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น การเสริมสร้างเสถียรภาพของพรรคการเมือง โดยการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ส่งเสริมพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็งและเป็นตัวแทนที่แท้จริงของประชาชน

ในกรณีของประเทศไทยการปฏิรูปการเมืองที่สำคัญ ได้แก่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างเสถียรภาพให้กับพรรคการเมือง โดยการกำหนดให้ส.ส.ต้องสังกัดพรรคเป็นระยะเวลาหนึ่งก่อนลงสมัครรับเลือกตั้ง และการใช้ระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเพื่อให้พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบันมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงกฎหมายพรรคการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ได้ส่งผลให้พรรคการเมืองอ่อนแอลง เนื่องจากกฎระเบียบที่เข้มงวดมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาความไม่เสถียรของพรรคการเมืองไทยในปัจจุบัน (Hicken & Tan, 2020)

2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระบบพรรคการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Political Participation) เป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย ระบบพรรคการเมืองที่มีประสิทธิภาพช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเป็นระบบ นักวิชาการ เช่น แวร์บา ,ชลอสแมน และแบรดี้ (Verba, Schlozman, & Brady)(1995, p. 16) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็นหลายระดับตั้งแต่การออกเสียงเลือกตั้งไปจนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบพรรคการเมือง 1.โครงสร้างของระบบพรรคการเมือง ประเทศที่มีระบบสองพรรค (Two-party system) เช่นสหรัฐอเมริกา มักมีอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประเทศที่มีระบบหลายพรรคที่ไม่เสถียร (Fragmented multiparty system) เช่น ประเทศไทย (Dalton, 2008, p. 90) 2.กฎหมายเลือกตั้งและระบบการลงคะแนนเสียง ระบบเลือกตั้งที่ซับซ้อนหรือไม่เป็นธรรมอาจลดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่นการออกแบบระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 ทำให้คะแนนเสียงของประชาชนถูกคำนวณใหม่ ส่งผลให้พรรคขนาดเล็กได้รับที่นั่งในสภามากขึ้นและเกิดความไม่แน่นอนทางการเมือง (Nelson, 2020, p. 45) 3.อิทธิพลของเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย พรรคการเมืองที่สามารถใช้โซเชียลมีเดียในการสื่อสารกับประชาชนมักได้รับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งรุ่นใหม่ ตัวอย่างเช่นพรรคอนาคตใหม่ที่สามารถดึงดูดฐานเสียงของคนรุ่นใหม่ผ่านการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (McCargo & Alexander, 2021, p. 178)การมีส่วนร่วมของประชาชนไทยในระบบพรรคการเมืองแม้ว่าประเทศไทยจะมีพรรคการเมืองจำนวนมาก แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงต่ำเมื่อเทียบกับมาตรฐานประชาธิปไตยสากล ประชาชนไทยจำนวนมากมองว่าพรรคการเมืองไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้ ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจในระบบพรรคการเมือง

3. การเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองในประเทศไทย

ระบบพรรคการเมืองของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากบริบททางการเมืองและรัฐธรรมนูญที่ปรับเปลี่ยนหลายครั้ง โครงสร้างและบทบาทของพรรคการเมืองไทยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ ทั้งการแทรกแซงทางการเมือง กฎหมายพรรคการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมไทย

3.1 ภาพรวมของระบบพรรคการเมืองไทยในประวัติศาสตร์

ระบบพรรคการเมืองของไทยมีพัฒนาการที่ซับซ้อนโดยสามารถแบ่งเป็นช่วงสำคัญได้ดังนี้

ยุคพรรคการเมืองแบบรวมศูนย์พรรคการเมืองไทยเริ่มมีบทบาทสำคัญหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475 ซึ่งนำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา อย่างไรก็ตามระบบพรรคการเมืองในช่วงแรกมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ชนชั้นนำทางการเมืองและกองทัพ พรรคการเมืองมีบทบาทจำกัด และมักถูกควบคุมโดยกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและกองทัพ (Phongpaichit & Baker, 2002, p. 215) พรรคการเมืองไทยในช่วงทศวรรษ 2490-2510 มีความไม่มั่นคงสูงเนื่องจากการรัฐประหารบ่อยครั้งทำให้รัฐบาลพลเรือนมีอายุสั้น พรรคการเมืองถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของกลุ่มอำนาจมากกว่าจะเป็นตัวแทนของประชาชนโดยแท้จริง (Nelson, 2015, p. 98)

การเปลี่ยนแปลงหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญฉบับอื่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้รับการยกย่องว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะก้าวหน้าที่สุด เนื่องจากมีเป้าหมายในการเสริมสร้างเสถียรภาพของพรรคการเมืองและลดอิทธิพลของกลุ่มอำนาจที่ไม่เป็นทางการในระบบการเมืองไทย (McCargo, 2002, p. 116) รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อกำหนดสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพรรคการเมืองไทย ได้แก่

1. ระบบเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว – ลดอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เคยมีบทบาทในการเลือกตั้งแบบหลายเบอร์
2. การใช้ระบบบัญชีรายชื่อ – ส่งเสริมพรรคการเมืองให้มีความเป็นสถาบันมากขึ้น ลดบทบาทของนักการเมืองแบบเฉพาะกิจ
3. เงื่อนไขเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกพรรค – กำหนดให้ ส.ส.ต้องสังกัดพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองมีเสถียรภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญในปี 2550 และ 2560 ได้นำไปสู่การลดบทบาทของพรรคการเมืองโดยการกระจายอำนาจไปยังบุคคลและองค์กรอื่นๆ เช่น การเพิ่มบทบาทขององค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงการเปลี่ยนระบบเลือกตั้งให้ส่งเสริมพรรคขนาดเล็กมากขึ้น (Hicken & Tan, 2020) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ซึ่งทำให้พรรคขนาดกลางและขนาดเล็กมีโอกาสได้รับที่นั่งในสภามากขึ้น ส่งผลให้เกิดรัฐบาลผสมที่มีความไม่มั่นคงทางการเมือง ระบบพรรคการเมืองไทยในช่วงนี้จึงกลับไปสู่ความไม่แน่นอนคล้ายกับช่วงก่อนรัฐธรรมนูญ 2540

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

การแทรกแซงทางการเมืองการเมืองไทยมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากประชาธิปไตยแบบตะวันตก เนื่องจากกองทัพและสถาบันอื่นๆ มีบทบาทในการกำหนดทิศทางทางการเมืองมาโดยตลอด (Connors, 2007, p. 152) การรัฐประหารเป็นกลไกหลักที่ถูกใช้ในการเปลี่ยนแปลงระบบพรรคการเมือง เช่น รัฐประหาร พ.ศ. 2549 ส่งผลให้พรรคไทยรักไทยถูกยุบและผู้นำพรรคถูกตัดสิทธิทางการเมือง ต่อมารัฐประหาร พ.ศ.2557 นำไปสู่การออกแบบระบบเลือกตั้งใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 ซึ่งทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอลง

กฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมือง กฎหมายพรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงสร้างของพรรคการเมืองในประเทศไทย ตัวอย่างสำคัญได้แก่พ.ร.ป. พรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ที่ส่งเสริมพรรคการเมืองให้มีความเป็นสถาบันมากขึ้นโดยกำหนดให้พรรคต้องมีสาขาและสมาชิกทั่วประเทศ พ.ร.ป.พรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกที่ลงทะเบียนอย่างเป็นทางการ และมีข้อกำหนดที่เข้มงวดเกี่ยวกับการระดมทุน ส่งผลให้พรรคการเมืองใหม่เกิดขึ้นได้ยาก (Dressel, 2011, p. 46)

วัฒนธรรมทางการเมืองไทยวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองไทย นักวิชาการ เช่นชัยอนันต์ สมุทรวานิช (Chai-Anan Samudavanija) (1997, p. 214) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “ประชาธิปไตยแบบอุปถัมภ์” ซึ่งอธิบายว่าการเมืองไทยยังคงถูกครอบงำโดยระบบอุปถัมภ์และกลุ่มผลประโยชน์ การเลือกตั้งจึงมักขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าการแข่งขันทางอุดมการณ์ของพรรคลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่มีผลต่อพรรคการเมือง ได้แก่

1. ระบบอุปถัมภ์ ทำให้นักการเมืองมักใช้เครือข่ายส่วนตัวในการระดมทุนและสร้างฐานเสียง มากกว่าการพึ่งพาโครงสร้างพรรค
2. ความนิยมตัวบุคคลมากกว่านโยบายพรรค ผู้นำทางการเมืองมักได้รับความนิยมจากบุคลิกและอิทธิพลส่วนตัวมากกว่านโยบายพรรค เช่นกรณีของพรรคไทยรักไทยภายใต้การนำของทักษิณ ชินวัตร (McCargo & Ukrist, 2005, p. 163)
3. แนวโน้มการเปลี่ยนพรรคของนักการเมือง นักการเมืองไทยมักเปลี่ยนพรรคตามสถานการณ์ ทำให้พรรคการเมืองขาดเสถียรภาพ เช่นกรณีของพรรคพลังประชารัฐที่มีนักการเมืองจากหลายพรรคเดิมเข้าร่วมหลังการเลือกตั้งปี 2562

ระบบพรรคการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามบริบททางการเมือง รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้เสริมสร้างเสถียรภาพของพรรคการเมือง แต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กลับทำให้ระบบพรรคการเมืองอ่อนแอลง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพรรคการเมืองไทย ได้แก่การแทรกแซงทางการเมือง กฎหมายพรรคการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองไทย ซึ่งทำให้ระบบพรรคการเมืองไทยยังคงมีลักษณะไม่แน่นอนและขาดเสถียรภาพในระยะยาว

4. การปฏิรูปการเมืองและผลกระทบต่อประชาธิปไตย

การปฏิรูปการเมืองไทยเป็นกระบวนการที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงกฎหมายพรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้ง และโครงสร้างการบริหารประเทศ ผลกระทบของการปฏิรูปเหล่านี้ส่งผลต่อความเสถียรภาพของพรรคการเมือง กระบวนการประชาธิปไตย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.1 การปฏิรูปกฎหมายพรรคการเมืองและผลกระทบ

กฎหมายพรรคการเมืองเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดบทบาทและการทำงานของพรรคการเมืองไทย การปฏิรูปกฎหมายพรรคการเมืองในแต่ละช่วงเวลาส่งผลต่อการบริหารพรรคและความเสถียรภาพของระบบการเมืองโดยรวม

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจดทะเบียนและการบริหารพรรคหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโครงสร้างของพรรคการเมืองคือเงื่อนไขในการจดทะเบียนและบริหารพรรค ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญดังนี้ พ.ร.ป. พรรคการเมือง พ.ศ. 2541 กำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสาขาและสมาชิกกระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อส่งเสริมความเป็นสถาบันของพรรคการเมือง (McCargo, 2002, p. 107) ในขณะที่พ.ร.ป. พรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวดมากขึ้นเกี่ยวกับการจดทะเบียนพรรค รวมถึงการเก็บค่าธรรมเนียมสมาชิกพรรค ส่งผลให้พรรคขนาดเล็กเผชิญอุปสรรคในการดำเนินงาน (Dressel, 2011) ทั้งหมดส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงกฎหมายพรรคการเมืองมีผลโดยตรงต่อเสถียรภาพของพรรคการเมืองไทยในหลายด้าน ได้แก่

1. การลดจำนวนพรรคขนาดใหญ่และเพิ่มจำนวนพรรคขนาดเล็ก – เงื่อนไขที่เข้มงวดขึ้นทำให้พรรคขนาดกลางและขนาดเล็กมีอายุสั้น และส่งผลให้พรรคขนาดใหญ่ครอบงำทางการเมืองมากขึ้น (Hicken & Tan, 2020)
2. การอ่อนแอของพรรคการเมืองและการเพิ่มขึ้นของพรรคเฉพาะกิจ – พรรคการเมืองไทยมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น การเกิดขึ้นของพรรคเฉพาะกิจที่ตั้งขึ้นเพื่อรองรับผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองเฉพาะช่วงเวลา เช่นพรรคพลังประชารัฐในการเลือกตั้งปี 2562 (Nelson, 2020, p. 176)

4.2 การปฏิรูปการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางประชาธิปไตยไทย การปฏิรูประบบเลือกตั้งมีผลต่อโครงสร้างของพรรคการเมืองและการกระจายอำนาจทางการเมืองการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้ง เช่น ระบบจัดสรรปันส่วนผสม ระบบการเลือกตั้งของไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง โดยเฉพาะการเปลี่ยนไปใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed-Member Apportionment- MMA) ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้ใช้ระบบคะแนนรวม (One Ballot System) ซึ่งทำให้คะแนนจาก ส.ส. เขตถูกนำมาคำนวณจำนวนที่นั่งของพรรคในระบบบัญชีรายชื่อ ทำให้พรรคขนาดเล็กมีโอกาสได้รับที่นั่งในสภามากขึ้น เนื่องจากไม่มีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของคะแนนเสียง (McCargo & Ukrist, 2005, p. 174) มีผลต่อความเป็นธรรมและการกระจายอำนาจทางการเมืองระบบจัดสรรปันส่วนผสมมีข้อดีในแง่ของการเปิดโอกาสให้พรรคขนาดเล็กเข้าสู่สภาได้ง่ายขึ้น แต่กลับส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมทางการเมืองในบางประเด็น ได้แก่

1. ปัญหาการกระจายอำนาจทางการเมือง – พรรคขนาดใหญ่ที่มีฐานเสียงชัดเจน เช่นพรรคเพื่อไทย เสียเปรียบในระบบนี้ ขณะที่พรรคขนาดเล็กได้ที่นั่งมากขึ้นแม้จะมีคะแนนนิยมต่ำ (Hicken & Tan, 2020)
2. ความไม่แน่นอนของรัฐบาลผสม – การเพิ่มจำนวนพรรคขนาดเล็กส่งผลให้การจัดตั้งรัฐบาลมีความซับซ้อน และเกิดความไม่มั่นคงทางการเมืองจากการเปลี่ยนแปลงของพันธมิตรพรรค (Dressel, 2011)

4.3 ผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

การปฏิรูปการเมืองมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ การลดลงหรือเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบการเมืองไทยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ เช่นรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากมีมาตรการที่ส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กลับทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการเลือกตั้งมีความซับซ้อนและขาดความโปร่งใส ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมลดลง เช่น กรณีของคะแนนโหวตโน (No Vote) ที่เพิ่มขึ้นในการเลือกตั้งปี 2562 (Connors, 2008, p. 174)

ความไว้วางใจของประชาชนในระบบพรรคการเมือง ความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความเข้มแข็งของประชาธิปไตย งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนดังนี้

1. ความไม่ไว้วางใจในพรรคการเมืองแบบดั้งเดิม – พรรคการเมืองถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของกลุ่มอำนาจ มากกว่าจะเป็นตัวแทนของประชาชน (McCargo, 2002, p. 132)
2. การเพิ่มขึ้นของกระแส "พรรคทางเลือก" – ความไม่พอใจในพรรคการเมืองหลักนำไปสู่การสนับสนุนพรรคทางเลือก เช่น พรรคอนาคตใหม่ที่ได้รับคะแนนเสียงจำนวนมากจากคนรุ่นใหม่ในการเลือกตั้งปี 2562 (Nelson, 2020, p. 179)

การปฏิรูปการเมืองไทยส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบพรรคการเมือง การเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมของประชาชน แม้ว่าการปฏิรูปบางส่วนเช่นรัฐธรรมนูญ2540จะช่วยส่งเสริมประชาธิปไตย แต่การเปลี่ยนแปลงภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 กลับทำให้ระบบพรรคการเมืองมีความไม่มั่นคงมากขึ้นส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลดลง

5. ผลกระทบสำคัญ

การปฏิรูปการเมืองไทยแม้จะมีเป้าหมายในการปรับปรุงระบบประชาธิปไตยและเพิ่มความโปร่งใส แต่กลับเผชิญกับปัญหาและข้อท้าทายที่สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อเสถียรภาพของพรรคการเมือง ระบบเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมของประชาชน บทนี้จะวิเคราะห์ปัญหาหลักสามประการ ได้แก่ความเหลื่อมล้ำในระบบพรรคการเมือง การขาดเสถียรภาพทางการเมือง และบทบาทของพรรคการเมืองขนาดเล็กและกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง

5.1 ความเหลื่อมล้ำและการขาดความเท่าเทียมในระบบพรรคการเมือง

หนึ่งในปัญหาหลักของการเมืองไทยคือความเหลื่อมล้ำระหว่างพรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคขนาดเล็ก ตลอดจนการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ

การครอบงำของพรรคการเมืองขนาดใหญ่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เคยส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบันมากขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และกฎหมายพรรคการเมืองฉบับใหม่กลับทำให้พรรคขนาดใหญ่มีอำนาจมากขึ้น เช่นระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) ส่งผลให้พรรคขนาดใหญ่ที่มีฐานเสียงแข็งแกร่งในระดับเขตได้รับที่นั่งมากกว่าพรรคขนาดเล็ก (Hicken & Tan, 2020) กฎหมายพรรคการเมืองกำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวดขึ้นสำหรับการจัดตั้งพรรค ส่งผลให้พรรคขนาดเล็กไม่สามารถแข่งขันกับพรรคใหญ่ที่มีทรัพยากรสูงกว่า (Nelson, 2020, p. 178)

อุปสรรคของพรรคการเมืองขนาดเล็กและอิสระพรรคขนาดเล็กเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ เช่นการกำหนดให้พรรคต้องมีสมาชิกจำนวนมากและต้องเสียค่าธรรมเนียมสมาชิก ทำให้พรรคที่มีฐานสนับสนุนน้อยหรือขาดเงินทุนต้องยุบตัวลง (Dressel, 2011) การใช้ระบบการลงคะแนนเสียงแบบใบเดียว (Single Ballot System) ทำให้พรรคที่ไม่มีฐานเสียงแข็งแกร่งในระดับเขตไม่สามารถได้รับที่นั่งจากระบบบัญชีรายชื่อ

ผลกระทบต่อประชาธิปไตยการครอบงำของพรรคขนาดใหญ่ลดโอกาสของพรรคการเมืองใหม่ในการเข้าสู่ระบบส่งผลให้ขาดความหลากหลายทางการเมือง พรรคขนาดเล็กมีโอกาสถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลผสม ทำให้พรรคเหล่านี้มุ่งเน้นผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มแทนที่จะเป็นนโยบายสาธารณะ (McCargo, 2002, p. 137)

5.2 การขาดเสถียรภาพทางการเมืองและการจัดตั้งรัฐบาล

เสถียรภาพของรัฐบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยไทย อย่างไรก็ตาม ระบบพรรคการเมืองของไทยมักเผชิญกับปัญหาความไม่แน่นอนและความไม่มั่นคงความไม่แน่นอนของรัฐบาล ผสมระบบพรรคการเมืองไทยมีลักษณะที่รัฐบาลผสมมักมีอายุสั้นและเปราะบาง เนื่องจากจำนวนพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นทำให้การรวมเสียงข้างมากในสภายากขึ้น พรรคเล็กมีอำนาจต่อรองสูงในการจัดตั้งรัฐบาล ทำให้เกิดการเปลี่ยนขั้วทางการเมืองบ่อยครั้ง (Hicken & Tan, 2020) ตัวอย่างของปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในรัฐบาลหลังการเลือกตั้งปี 2562 ซึ่งพรรคพลังประชารัฐต้องพึ่งพาพรรคขนาดเล็กจำนวนมาก ส่งผลให้รัฐบาลต้องเผชิญกับแรงกดดันภายในตลอดเวลา

บทบาทของวุฒิสภาและอิทธิพลของกองทัพภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 วุฒิสภามีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรี ซึ่งทำให้เกิดข้อครหาว่าการจัดตั้งรัฐบาลไม่ได้สะท้อนเจตจำนงของประชาชนอย่างแท้จริง (Connors, 2008, p. 184)นอกจากนี้อิทธิพลของกองทัพยังคงมีบทบาทสำคัญในการเมืองไทย การรัฐประหารหลายครั้ง เช่นในปีพ.ศ. 2549 และ 2557 ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของพรรคการเมือง

ผลกระทบต่อประชาธิปไตยการจัดตั้งรัฐบาลที่ไม่แน่นอนทำให้เกิดปัญหาเสถียรภาพทางนโยบาย ซึ่งส่งผลต่อความสามารถของรัฐบาลในการบริหารประเทศ อำนาจของวุฒิสภาในการเลือกนายกรัฐมนตรีทำให้ประชาชนบางส่วนมองว่าระบบการเมืองขาดความชอบธรรม (Nelson, 2020)

5.3 บทบาทของพรรคการเมืองเล็กและอิทธิพลของกลุ่มการเมือง

พรรคการเมืองขนาดเล็กและกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองมีบทบาทที่ซับซ้อนในระบบพรรคการเมืองไทย แม้ว่าพรรคเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความหลากหลายทางการเมือง แต่ก็สร้างปัญหาในแง่ของเสถียรภาพทางการเมือง การเพิ่มขึ้นของพรรคเฉพาะกิจและพรรคที่ขาดเสถียรภาพพรรคการเมืองขนาดเล็กมักถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะกิจ เช่นพรรคไทยรักษาชาติที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบในปี 2562 (Dressel, 2011)พรรคเล็กมักมีอายุสั้นและขาดแนวนโยบายที่ชัดเจน ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในระบบพรรคการเมืองโดยรวม

อิทธิพลของกลุ่มการเมืองและผลประโยชน์ทับซ้อนพรรคการเมืองบางพรรคมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มอำนาจอื่น ๆ ทำให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนพรรคที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอำนาจนอกระบบ เช่นกองทัพหรือข้าราชการระดับสูง มีโอกาสได้รับอำนาจมากกว่าพรรคที่ไม่มีการสนับสนุนจากกลุ่มเหล่านี้ (McCargo & Ukrist, 2005, p. 191)

ผลกระทบต่อประชาธิปไตยการเพิ่มขึ้นของพรรคเฉพาะกิจทำให้การเมืองไทยขาดความต่อเนื่องในการพัฒนานโยบายอิทธิพลของกลุ่มการเมืองและผลประโยชน์ทับซ้อนส่งผลให้ระบบพรรคการเมืองไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง ปัญหาและข้อท้าทายที่สำคัญของระบบพรรคการเมืองไทย ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำระหว่างพรรคขนาดใหญ่และขนาดเล็ก การขาดเสถียรภาพของรัฐบาล และอิทธิพลของกลุ่มอำนาจทางการเมือง แม้ว่าการปฏิรูปการเมืองจะมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงระบบประชาธิปไตย แต่ปัจจัยเหล่านี้ยังคงเป็นอุปสรรคที่ต้องได้รับการแก้ไขผ่านการปฏิรูปเชิงโครงสร้างในอนาคต

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเปลี่ยนแปลงของระบบพรรคการเมืองไทยมีความซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์ สังคม และกฎหมาย พรรคการเมืองไทยพัฒนาในลักษณะพลวัตตั้งแต่ยุคพรรคการเมืองรวมศูนย์ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงภายใต้รัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 ซึ่งส่งเสริมระบบสองพรรค และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งนำไปสู่ระบบหลายพรรคที่ไร้เสถียรภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพรรคการเมือง ได้แก่การแทรกแซงทางการเมืองโดยเฉพาะบทบาทของรัฐและกลุ่มอำนาจที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างพรรค กฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง และมักถูกใช้เป็นเครื่องมือควบคุมหรือจำกัดพรรคการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองไทย ซึ่งส่งเสริมระบบอุปถัมภ์และการรวมศูนย์อำนาจในระดับผู้นำพรรคแม้ว่าการปฏิรูปการเมืองในอดีตจะมีเป้าหมายเพื่อสร้างประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาเรื่องการลดทอนบทบาทของพรรคการเมือง เสถียรภาพของรัฐบาล และความเชื่อมั่นของประชาชนในการเมืองระบบพรรค ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ต้องได้รับการแก้ไข

ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการปฏิรูปการเมืองที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

การปฏิรูปพรรคการเมืองควรมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีความโปร่งใส เสถียรภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่การสร้างระบบพรรคการเมืองที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้โดยปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงินทุนพรรคการเมือง ให้มีความโปร่งใสและลดการพึ่งพาทุนทางการเมือง เพิ่มบทบาทขององค์กรอิสระ เช่นคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ในการตรวจสอบบัญชีการเงินของพรรค ใช้เทคโนโลยี เช่นบล็อกเชน (blockchain) เพื่อบันทึกและเผยแพร่ข้อมูลทางการเงินของพรรค การพัฒนาระบบเลือกตั้งที่เอื้อต่อประชาธิปไตยและความเป็นธรรมทบทวนระบบเลือกตั้งให้สะท้อนเสียงของประชาชนอย่างเป็นธรรม โดยลดอิทธิพลของกลุ่มทุนและพรรคการเมืองขนาดใหญ่ส่งเสริมระบบเลือกตั้งแบบผสมที่ให้ความสำคัญกับทั้งความเป็นตัวแทนทางประชาธิปไตยและเสถียรภาพของรัฐบาล

เอกสารอ้างอิง

Chai-Anan Samudavanija. (1997). *The Thai Democracy paradox*. Institute of Southeast Asian Studies.

Connors, M. K. (2007). *Democracy and National Identity in Thailand*. Copenhagen (Denmark): MAS Press.

Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: Participation and opposition*. Yale University Press.

Dalton, R. J. (2006). *Citizen politics: Public opinion and political parties in advanced industrial democracies*. CQ Press.

Dressel, B. (2011). The Struggle for Political Legitimacy in Thailand. In: Kane, J., Loy, HC., Patapan, H. (eds) Political Legitimacy in Asia. Palgrave Series on Asian Governance. Palgrave Macmillan, New York. https://doi.org/10.1057/9781137001474_4

Hicken, A., & Tan, N. (2020). Factionalism in Southeast Asia: Types, causes, and effects. *Journal of Current Southeast Asian Affairs, 39*(1), 53-76. https://doi.org/10.1177/1868103420925928

Huntington, S. (1991). The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century. University of Oklahoma Press.

Mair, P. (2013). *Ruling the void: The hollowing of Western democracy*.London: Verso.

McCargo, D. (2002). *Reforming Thai politics*. Copenhagen: Nordic Institute of Asian NIAS Press.

McCargo, D., & Alexander, T. (2021). *Future forward: The rise and fall of a Thai political party*. NIAS Press.

McCargo, D., & Ukrist Pathmanand. (2005). *The Thaksinization of Thailand*. NIAS Press.

Nelson, M. (2020). Thailand's Flawed 2019 Election Confirms the Country's Deep Political Divide. In S. Kurfürst & S. Wehner (Ed.), *Southeast Asian Transformations: Urban and Rural Developments in the 21st Century* (pp. 171-188). Bielefeld: transcript Verlag. https://doi.org/10.1515/9783839451717-011

Phongpaichit, P., & Baker, C. (2002). *Thailand: Economy and Politics*. Oxford University Press.

Schumpeter, J.A. (1942) Capitalism, Socialism and Democracy. Vol. 36, Harper & Row, New York, 132-145.

Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.